

به نام خدا
وزارت علوم تحقیقات و فناوری

دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی

درگرایش:

ادبیات حماسی

گروه آموزشی:

زبان و ادبیات

کمیته برنامه ریزی زبان و ادبیات فارسی

فهرست مندرجات:

فصل اول: کلیات..... ۳

فصل دوم: دروس تخصصی و گرایش دکتری ادبیات حماسی..... ۸

بررسی زمینه های تحول زبان فارسی ۱۱

سیر تحول ادبیات فارسی ۱۳

متون حماسی فارسی ۱..... ۱۵

متون حماسی فارسی ۲..... ۱۸

تحقیق در ادبیات ایران پیش از اسلام..... ۲۴

معانی نظری اسطوره‌شناسی..... ۲۷

آشنایی با زبانهای ایران پیش از اسلام..... ۳۰

خاستگاه روایات شاهنامه فردوسی..... ۳۳

کاربرد نقد ادبی در تحلیل شاهنامه فردوسی..... ۳۷

زبان حماسی..... ۴۰

نسخه شناسی شاهنامه و دیگر آثار حماسی..... ۴۳

تأثیر شاهنامه در فرهنگ و هنر اسلامی - ایرانی..... ۴۵

آثار حماسی و ادبیات عامیانه..... ۴۹

فصل اول

مشخصات کلی دوره دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی در گرایش

ادبیات حماسی

۱- دلایل و ضرورت گشایش گرایش دکتری تخصصی «گرایش ادبیات حماسی»

اهمیت شاهنامه و دیگر متون حماسی که عموماً به تقلید از آن در ادبیات فارسی پدید آمده برای فرهنگ ایران و زبان فارسی و نقش آن در شکل‌گیری هویت ایرانی-اسلامی، غیرقابل انکار است. این اهمیت سبب شده است که در کشور به تدوین گرایشی خاص در حوزه تحصیلات تکمیلی زبان و ادبیات فارسی اهتمام شود که متون حماسی را به عنوان رشته‌ای دانشگاهی در مرکز مطالعات خود قرار دهد و زمینه را برای مطالعات و پژوهشهای گسترده مورد یک زمینه کاملاً تخصصی فراهم کند. تمرکز پژوهشها بر شاهنامه فردوسی، به عنوان شاخص اصلی ادبیات حماسی و اساطیری ایران، لزوم بررسی کلیت آثار متنوع خلق شده در این حوزه را به دنبال دارد که بر این اساس، دروس و سرفصلهای گرایش ادبیات حماسی، علاوه بر شاهنامه، بر مبنای تحلیل مجموعه آثار حماسی-اساطیری ایران در طول تاریخ تدوین شده اند؛ کوششی که شناخت تحلیلی و تصحیح علمی این متون را، که پیش از این کمتر مورد توجه محققان بوده، در پی خواهد داشت؛ بدین ترتیب، ادبیات حماسی، با محوریت شاهنامه فردوسی، هسته مطالعات دانشجویان و استادان را در این گرایش تشکیل خواهد داد؛ حماسه نوعی شعر است که یکی از قدیم‌ترین گونه‌های ادبیات کلاسیک و از اصلی‌ترین انواع ادبی-در تقسیم بندیهای نخستین منتقدان تاریخ چون ارسطو و هوراس-را تشکیل داده است و ریشه در کهن‌ترین باورهای انسان و به‌خصوص اساطیر و افسانه‌های ملل دیرپای جهان دارد باورهایی که در پیش‌نمونه‌های نخستین خود، بافتهای فرهنگی جوامع و تمدنهای گوناگون را شکل داده و حیات آنها مقدم بر عصر تعقل و پیدایش خط و کتابت بوده است. اگر چه همه اقوام بشر-حتی ابتدایی‌ترین جوامع دور از تمدن- دارای اشکالی از مفاهیم و باورهای اساطیری هستند، تحول این اساطیر در متون ادبی-به‌ویژه ادبیات حماسی-مختص تمدنهای دیرپایی است که با عبور سریع از تاریکی بدویت به روشنایی و آگاهی مدنیت گام گذاشته و تلاش خود را برای کسب هویت مستقل ملی، فکری، فرهنگی و سیاسی در این گونه از روایات ادبی متجلی کرده‌اند. بنابراین فقط تمدنهای دیرپایی چون ایران، یونان، هند و چین دارای نوع ادبیات حماسی در ادبیات کلاسیک خود هستند. در چنین کشورهایی لزوم تأسیس رشته‌های دانشگاهی در حوزه ادبیات حماسی بیشتر احساس می‌شود. با توجه به اینکه فرهنگ ایرانی و ادبیات فارسی یکی از چند تمدنی است که صاحب گنجینه درخشانی از آثار حماسی-چه در دوره

ادبیات فارسی میانه و چه در دوره ادبیات فارسی دری - است و اوج آن در شاهنامه فردوسی، یکی از شاهکارهای ادبیات جهان متبلور شده است، در این میان، ضرورت تأسیس رشته‌ای که متخصصان زبده‌ای را برای پژوهش و آموزش در این زمینه، با تمرکز بر آثار حماسی، تربیت کند، انکارناپذیر است. تمرکز تحقیقات فردوسی شناسی در یک قطب علمی با همین نام برای مراکز دانشگاهی، ضرورت تأسیس چنین گرایشی را در سطح کشور توجیه می‌کند کاری که در دانشگاه‌های پیشرفته جهان از سالها و بلکه دهه‌های پیشتر سابقه داشته و کرسی‌های تخصصی برای شناخت هرچه بیشتر شاعران و نویسندگان صاحب سبک در آنها تأسیس و راه اندازی شده است.

۲- تعریف و هدف :

گرایش دکترای تخصصی « گرایش ادبیات حماسی»، در کلی‌ترین تعریف خود، دانشی است که به بررسی اساطیر و متون حماسی با تمرکز بر شاهنامه فردوسی، می‌پردازد و علاوه بر شناخت جامع نسبت به گستره عظیم متون حماسی و اساطیری فارسی و کسب توانایی در بررسی تطبیقی آنها با نمونه‌های مشابه جهانی، با استفاده از روشها و نظریه‌های نوین تحلیل اساطیر و متون حماسی، می‌کوشد شناختی جامع، علمی و دقیق از پیشینه کهن این «نوع» از ادبیات فارسی را به دست آورد تا ضمن غنی‌تر کردن تحقیقات ادبی در این بخش، یافته‌های پژوهشی خود را در اختیار پژوهشگرانی قرار دهد که قصد دارند، دانش عمیق‌تری نسبت به فرهنگ و زبان و تاریخ و تمدن ایرانی کسب کنند و همچنین، به افزایش معرفت عمومی نسبت به گذشته فرهنگی و ادبی خود، در این خصوص، یاری برسانند. تمرکز روی شاهنامه فردوسی، به عنوان بنیان ملیت و زبان و فرهنگ کهنسال ایرانی، زمینه را برای آگاهی عمیق‌تر از بنیانهای ملی و بنیادهای زبان فارسی فراهم می‌کند.

۳- طول دوره و شکل نظام آموزشی :

طول دوره دکتری تخصصی گرایش ادبیات حماسی ۳ تا ۵ سال است که نظام آموزشی آن مطابق آیین‌نامه آموزشی مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی درسی تنظیم شده است و دروس آن به صورت واحدی ارائه می‌شوند. به این معنی که دانشجو، دروس نظری را ظرف سه نیمسال تحصیلی انتخاب می‌کند و در عین حال موظف است، در پایان نیمسال اول تحصیلی موضوع رساله خود را با هماهنگی استاد راهنما تعیین و فعالیت پژوهشی خود را آغاز کند و پس از توفیق در آزمون جامع در نیمسال چهارم و احراز موفقیت در گذراندن دوره آموزشی، دوره پژوهشی را که در واقع بدنه اصلی پژوهش است، ادامه می‌دهد. این دوره با نگارش رساله پایان تحصیلی در حوزه شاهنامه و ادبیات حماسی فارسی محقق می‌شود.

۴- تعداد واحدهای درسی:

تعداد کل واحدهای درسی دوره دکتری زبان و ادبیات فارسی گرایش ادبیات حماسی، ۳۶ واحد، به شرح زیر است:

ردیف	شرح	تعداد واحد
۱	دروس مشترک	۴ واحد
۲	دروس اصلی تخصصی	۱۰ واحد
۳	دروس اختیاری	۴ واحد
۴	رساله‌ی تحصیلی	۱۸ واحد
۵	جمع	۳۶ واحد

۵- تواناییها و مهارتهای دانش‌آموختگان گرایش ادبیات حماسی

تخصصی گرایش ادبیات حماسی، علاوه بر این که گرایشی پژوهشی و کاربردی در حوزه دانشهای ادبی است، گرایشی میان‌رشته‌ای و تلفیقی است که یافته‌های علوم اسطوره‌شناسی، روان‌شناسی، زبان‌شناسی و تاریخ تمدن و فرهنگ را در خدمت تحقیقات ادبی قرار می‌دهد و از این رو، از دانش‌آموختگان این رشته انتظار می‌رود که پس از فراغت از تحصیل، تواناییها و مهارتهای زیر را داشته باشند:

۵-۱؛ اشراف و تسلط کامل نسبت به شاهنامه فردوسی و دیگر آثار حماسی ادب فارسی در ادوار مختلف.

- ۲-۵؛ توانایی پژوهش و تحلیل و طبقه‌بندی در حوزه آثار مختلف حماسی فارسی.
- ۳-۵؛ آشنایی با نظریه های جدید، در حوزه تحلیل اساطیر و باورها و فرهنگهای کهن.
- ۴-۵؛ کسب توانایی برای انجام مطالعات تطبیقی در حوزه تحلیل آثار حماسی و اساطیری.
- ۵-۵؛ تشخیص حضور عناصر و ویژگیهای ادب حماسی، در زبان فارسی، فرهنگ ملی و حیات اجتماعی و تاریخی ایرانیان.
- ۶-۵؛ قدرت نقد و بررسی نقاط ضعف و قوت ادبیات حماسی و بسترهای تاریخی رشد و افول آن.
- ۷-۵؛ آشنایی عمومی با دانشهای مختلف که در حوزه های تلفیقی و میان رشته ای، برای بررسی متون حماسی کاربرد دارند.
- ۸-۵؛ آشنایی نسبی با ادیان و تمدنهای کهن و زبانهای باستانی و توان کشف ظرفیتهای آنها برای شناخت بهتر قابلیت های شاهنامه فردوسی و دیگر آثار حماسی.
- ۹-۵؛ توانایی آموزش دروس تخصصی مربوط به ادب حماسی و اسطوره شناسی برای رشته های مختلف دانشگاهی، اعم از ادبیات و دیگر رشته های علوم انسانی.
- ۱۰-۵؛ توانایی شناخت، معرفی و شناساندن شاهنامه فردوسی و دیگر آثار حماسی فارسی و ارزشهای ملی، تاریخی و فرهنگی آنها به سطوح عمومی جامعه.
- ۱۱-۵؛ ایجاد منظری تخصصی به زبان فارسی و قابلیت های ادبی و فرهنگی آن.

۶- زمینه های پژوهشی برای ایجاد گرایش ادبیات حماسی

در صورت تأسیس رشته دکترای تخصصی گرایش ادبیات حماسی و تربیت متخصصانی که توانایی تحلیل و کاوش در این حوزه را داشته باشند، علاوه بر بهره های آموزشی، زمینه های پژوهشی متعددی برای تحقیقات این دانش آموختگان به وجود می آید؛ کاری که متأسفانه، تا به حال، کمتر صورت گرفته است و در اینجا فهرست وار به برخی از این زمینه ها اشاره می شود:

۱-۶؛ شاهنامه پژوهی.

- ۲-۶؛ کشف و تحلیل جنبه های زبانی، ادبی و اساطیری در متون حماسی.
- ۳-۶؛ ایجاد ارتباط متقابل میان جامعه شناسی، تاریخ و ادبیات حماسی.
- ۴-۶؛ ایجاد ارتباط متقابل میان روان شناسی و ادبیات حماسی.
- ۵-۶؛ ایجاد ارتباط متقابل و تلفیقی میان زبان شناسی و ادبیات حماسی.
- ۶-۶؛ ایجاد ارتباط متقابل و تلفیقی میان تاریخ ادیان و ادبیات حماسی.
- ۷-۶؛ ارتباط شاهنامه فردوسی با دیگر آثار حماسی فارسی و ادبیات تطبیقی.
- ۸-۶؛ کشف ارتباط میان خرده فرهنگهای ابتدایی، باورهای عامیانه و ادبیات حماسی.

- ۶-۹؛ شاهنامه، فردوسی، آثار حماسی و افسانه‌های کهن.
- ۶-۱۰؛ سنتها، جشنها و آیینهای کهن و متون حماسی و اساطیری.
- ۶-۱۱؛ زبانهای باستانی و متون حماسی.
- ۶-۱۲؛ اسطوره‌شناسی و بررسی متون حماسی با نظریه های جدید.
- ۶-۱۳؛ شیوه‌ها و سنتهای روایت‌گری شاهنامه فردوسی و دیگر متون حماسی (از گوسانها تا نقالان).
- ۶-۱۴؛ زمینه های استفاده از شاهنامه فردوسی و دیگر متون حماسی در ادبیات نمایشی.
- ۶-۱۵؛ آثار حماسی و بازتابهای سیاسی و اجتماعی در طول تاریخ.
- ۶-۱۶؛ شاهنامه فردوسی، حماسه و ادبیات شفاهی.
- ۶-۱۷؛ حماسه و هنرهای تجسمی و صنایع دستی.
- ۶-۱۸؛ اعتقادات مذهبی و روایات حماسی.
- ۶-۱۹؛ تصحیح انتقادی مجدد متون حماسی شناخته شده و تصحیح شده بر اساس نسخه های نویافته.
- ۶-۲۰؛ تصحیح متون حماسی کمتر شناخته شده و تصحیح نشده و شناساندن و چاپ آنها.
- ۶-۲۱؛ باستان‌شناسی و حماسه.
- ۶-۲۲؛ مردم‌شناسی و حماسه.
- ۶-۲۳؛ ایران‌شناسی و حماسه.
- ۶-۲۴؛ تأثیرات و تأثرات متقابل میان آثار حماسی و انواع دیگر ادب فارسی.
- ۶-۲۵؛ شاهنامه فردوسی، هویت فرهنگی و ادبیات حماسی.
- ۶-۲۶؛ تنوع جغرافیایی، براكندگیهای قومی و آثار حماسی اقوام ایرانی.
- ۶-۲۷؛ ادبیات حماسی و نقد ادبی.
- ۶-۲۸؛ ادبیات حماسی و ادبیات معاصر.
- ۶-۲۹؛ بازآفرینی روایات حماسی و هنر مدرن.
- ۶-۳۰؛ ارائه راهکار برای استفاده از ادبیات حماسی، در زندگی اجتماعی امروز.
- ۶-۳۱؛ قابلیت‌های ادب حماسی برای بالندگی زبان فارسی.
- ۶-۳۲؛ ادبیات حماسی و ادبیات کودک و نوجوان و اهتمام برای باز آفرینی آثار حماسی برای نوجوانان.

۷- شرایط ورود به دوره:

الف- شرایط عمومی:

- نداشتن نقص عضو در شنوایی، گویایی و نوشتن.
- داشتن مدرک کارشناسی ارشد در رشته زبان و ادبیات فارسی.

ب- موضوع امتحانی:

- کلیات ادبی (تاریخ ادبیات-دستور-عروض وقافیه-نقدونظریه های ادبی معاصر)
- فرهنگ و زبانهای باستانی ایران
- متون نظم ونثر در سطح کارشناسی ارشد
- زبان عربی وانگلیسی

جداول دروس دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی
در گرایش ادبیات حماسی

الف- دروس پایه مشترک دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی گرایش ادبیات حماسی (۴ واحد)

پیشنیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	نظری	عملی			
	۲۲	۱۶	-	۲	بررسی زمینه های تحول زبان فارسی	۱
	۲۲	۱۶	-	۲	سیر تحول ادبیات فارسی	۲
	۶۴	۳۲		۴		جمع

ب- دروسهای اصلی تخصصی دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی گرایش ادبیات حماسی (۱۰ واحد)

پیشنیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	نظری	عملی			
	۲۲	۱۶	-	۲	متون حماسی فارسی ۱	۳
	۲۲	۱۶	-	۲	متون حماسی فارسی ۲	۴
	۲۲	۱۶	-	۲	استطوره‌شناسی	۵
	۲۲	۱۶	-	۲	تحقیق در ادبیات ایران پیش از اسلام	۶

۷	عربی نظری و تفسیری نوع ادبی حماسی	۲	-	۱۶	۲۲	

۱۰

جمع

ج - درسهای اختیاری دکتری رشته زبان و ادبیات فارسی گرایش ادبیات حماسی (۴ واحد)

پیشنیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	جمع	نظری	عملی			
	۲۲	۱۶	-	۲	آشنایی با زبانهای ایران پیش از اسلام	۸
	۲۲	۱۶	-	۲	خاستگاه شناسی روایات شاهنامه فردوسی	۹
	۲۲	۱۶	-	۲	کاربرد نقد ادبی در تحلیل شاهنامه فردوسی و دیگر آثار حماسی	۱۰
	۲۲	۱۶	-	۲	شاهنامه و ادبیات عامیانه	
	۲۲	۱۶	-	۲	زبان حماسی	۱۱
	۲۲	۱۶	-	۲	تحقیق در نسخه ها و تصحیحات متون حماسی فارسی	۱۲
	۲۲	۱۶	-	۲	تأثیر شاهنامه در فرهنگ و هنر اسلامی - ایرانی	۱۳

تبصره: گذراندن ۴ واحد (دو گروه دو واحدی) از واحدهای اختیاری، در قالب یکی از بسته‌های آموزشی الزامی است.

د- پایان نامه :

موضوع پایان نامه باید متناسب با گرایش ادبیات حماسی و موضوعاتی در پیوند با آن باشد .	۱۸	رساله‌ی دکتری	۲۵
---	----	---------------	----

*دانشجوی دکتری رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی (گرایش حماسی) با گذراندن سی و شش واحد از جدول‌های بالا - شامل ۱۸ واحد نظری و ۱۸ واحد پایان نامه - دانش‌آموخته‌ی این گرایش شناخته می‌شود.

دروس پیش‌نیاز: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد احد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: بررسی زمینه های تحول زبان فارسی عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	الزامی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
ندارد		دارد	آموزش تکمیلی عملی:		
آزمایشگاه:		کارگاه	سفر علمی سمینار		

بررسی زمینه های تحول زبان فارسی

Historical Development in Persian Language

کد درس: ۲

تعداد واحد: نظری ۲

نوع درس: پایه

پیش‌نیاز:

مقطع: دکتری

هدف درس: شناخت مراحل تحول زبان فارسی

رئوس مطالب:

۱. مباحث عمومی
 ۲. تحول در زبان و اقسام آن
 ۳. پیوند زبان و ادبیات
 ۴. تبارشناسی زبان فارسی و تحقیق در مهمترین تغییر و تحولات زبانی از فارسی باستان به فارسی میانه و از آن به فارسی دری
 ۵. دوره‌های زبان فارسی از آغاز تا امروز و تحولات آن
 ۶. واحدهای زبان فارسی (واج، تکواژ، واژه، گروه، جمله)
 ۷. گونه‌های مختلف زبان فارسی (در زمانی و هم‌زمانی)
 ۸. سیر دست‌نویسی در زبان فارسی
- یادآوری: دانشجوی ملزم است در یکی از مباحث این درس یک تحقیق علمی ارائه کند.
روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

منابع

۱. خانلری، پرویز؛ تاریخ زبان فارسی؛ طوس: ۱۳۵۹.
۲. ابوالقاسمی، محسن؛ دستور تاریخی زبان فارسی؛ سمت: ۱۳۷۵.
۳. فرشیدورد، خسرو؛ دستور مفصل آموز؛ سخن: ۱۳۸۲.
۴. وحیدیان کامیار، تقی؛ غلامرضا عمرانی؛ دستور زبان فارسی (۱)؛ سمت: ۱۳۷۹.
۵. باطنی، محمدرضا؛ توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی؛ امیرکبیر: ۱۳۴۷.
۶. انوری، حسن؛ حسن احمدی گیوی؛ دستور زبان فارسی (۲)؛ فاطمی: ۱۳۷۷.
۷. نجفی، ابوالحسن؛ مبانی زیباشناسی و کاربرد آن در زبان فارسی؛ نیلوفر: ۱۳۸۷.
۸. فرشیدورد، خسرو؛ تحول جمله و جمله‌واره در زبان فارسی، امیرکبیر.
۹. وفایی، عباسعلی؛ جستارهایی در زبان فارسی، سخن: ۱۳۹۰.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جدیدی	نوع واحد	تعداد احو: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: سیر تحول ادبیات فارسی عنوان درس به انگلیسی:
	عملی	پایه			
	نظری				
	عملی	الزامی			
	نظری				
	عملی	اختیاری			
	نظری				
	عملی				
ندارد	دارد	آموزش تکمیلی عملی:	شفر علمی	سمینار	
آزمایشگاه:	کارگاه				

سیر تحول ادبیات فارسی
Persian Literature Development

کد درس: ۲

تعداد واحد: نظری ۲

نوع درس: پایه

پیش نیاز:

مقطع: دکتری

هدف: شناخت مراحل سیر تحول ادبیات فارسی

رونوس مطالب:

- ۱- تعریف ادبیات ۲- شاخصهای دوره بندی ادبیات ۳- تحول انواع ادبی ۴- ادبیات و اجتماع ۵-
- بررسی و نقد تاریخ ادبیات نگاری ۶- شناخت و نقد منابع تاریخ ادبیات فارسی
- در این درس لازم است دانشجوی ضمن تحقیق در منابع و مباحث تاریخ ادبیات در یکی از زمینه های تحول ادبیات فارسی زیر نظر استاد مربوط پژوهشی را به انجام برساند.

روش ارزیابی:

ارزش یابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

منابع اصلی:

۱- تاریخ ادبیاتهای فارسی

منابع جانبی:

۳- تاریخ تذکره های فارسی، احمد گلچین معانی، انتشارات دانشگاه تهران، ۲ جلد

- ۴- مکتب وقوع در شعر فارسی، احمد گلچین معانی، دانشگاه فردوسی،
۵- تاریخ ادبی ایران، ادوارد براون، ۴ جلد
۶- شعرالعجم، شبلی نعمانی، ترجمه فخر داعی گیلانی ۵ جلد
۷- دیداری با اهل قلم، دکتر غلامحسین یوسفی، انتشارات توس، ۲ جلد
۸- سبک خراسانی در شعر فارسی، محمد جعفر محبوب،
۹- سبک شناسی، محمد تقی بهار، سه جلد
۱۰- فنن نشر، دکتر حسین خطیبی
۱۱- چشمه روشن، دکتر غلامحسین یوسفی

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد احد: ۲	عنوان درس به فارسی: تحقیق در متون حماسی فارسی ۱
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	تخصصی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
عملی					
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی:	سفر علمی	سمینار	
آزمایشگاه:	کارگاه				

متون حماسی فارسی (۱)

Study in Persian Epic Texts (۱)

کد درس: ۳

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: تخصصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

خوانش دقیق و کسب دانش جامع نسبت به ویژگیها، مضامین و روایات متون حماسی با محوریت شاهنامه فردوسی، سیر تحول شاهنامه پژوهی و تحقیق در مورد زندگی و شخصیت شاعران حماسه پرداز و انجام پژوهش در این حوزه.

رئوس مطالب:

- ۱- مطالعه کامل و بازخوانی دقیق شاهنامه
- فردوسی در سطح متزنشناسی ۲- بررسی کامل
- شاهنامه فردوسی در سطح تحلیل محتوا و شخصیت

شناسی و شناخت عناصر و اجزای روایی داستانها
 ۳- بررسی آثار تحلیلی، تاریخی و ادبی مرتبط با
 شاهنامه فردوسی و منابع اختصاصی یا عمومی
 مرتبط بدان پرداخته اند (اعم از از تذکره‌ها و
 کتب و مقالات و مجموعه‌ها) ۴- تحلیل و تحقیق در
 مورد زندگی و شخصیت فردوسی، از لابلای ابیات
 اثر و متون دیگره- بررسی انتقادی سیر تحول و
 تکامل شاهنامه‌پژوهی در ایران و جهان ۶- انجام
 تحقیق عملی در یکی از زمینه‌های پژوهشی مرتبط
 با شاهنامه.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف- منابع اصلی

- ۱- شاهنامه فردوسی، به تصحیح جلال خالقی مطلق ۸ جلد
- ۲- یادداشتها، خالقی مطلق، سه جلد
- ب- برای مطالعه بیشتر
- ۳- افشار، ایرج: کتابشناسی فردوسی: فهرست آثار و تحقیقات درباره فردوسی و شاهنامه، چاپ چهارم، تهران، میراث مکتوب، ۱۳۹۰.
- ۴- فردوسی و شاهنامه سرایی، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، تهران، ۱۳۹۰
- ۵- امیدسالار، محمود: جستارهای شاهنامه‌شناسی و مباحث دیگر ادبی، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۸۱.
- ۶- آیدنلو، سجاد: نارسیده ترنج: بیست مقاله و نقد درباره شاهنامه و ادب حماسی ایران، یا مقدمه جلال خالقی مطلق، اصفهان، نقش مانا، ۱۳۸۶.
- ۷- شاهنامه فردوسی، حماسه جهانی: مجموعه سخنرانیهای دومین جشن طوس (مشهد تیرماه ۲۵۳۵)، تهران، سروش: سازمان جشن هنر، ۱۳۵۶.
- ۸- خالقی مطلق، جلال: سخن‌های دیرینه: سی گفتار درباره فردوسی و شاهنامه، به کوشش علی دهباشی، تهران، افکار، ۱۳۸۱.
- ۹- __، __: گل رنجهای کهن (برگزیده مقالات درباره شاهنامه فردوسی)، به کوشش علی دهباشی، تهران، مرکز، ۱۳۷۲.
- ۱۰- __، __: یادداشت‌های شاهنامه (با اصلاحات و افزوده‌ها)، تهران، مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، مرکز پژوهش‌های ایرانی و اسلامی، ۱۳۸۹.

- ۱۱- ریاحی، محمد امین: سرچشمه‌های فردوسی‌شناسی: مجموعه نوشته‌های کهن درباره فردوسی و شاهنامه و نقد آنها، تهران: موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۲.
- ۱۲- صفا، ذبیح الله: حماسه سرایی در ایران: از قدیمی‌ترین عهد تاریخی تا قرن چهاردهم، چاپ هشتم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۹.
- ۱۳- فردوسی، ابوالقاسم: شاهنامه، ترجمه فتح بن علی بنداری، مصحح: عبدالوهاب عزام، دارالکتب المصریه، ۱۳۴۹-۱۳۵۱ ق.
- ۱۴- کزازی، میرجلال الدین: نامه باستان (ویرایش و گزارش شاهنامه فردوسی)، ۹ ج، تهران، سمت ۱۳۸۷-۱۳۷۹.
- ۱۵- مختاری، محمد، حماسه در در رمز و راز ملی، قطره، تهران، ۱۳۶۸.
- ۱۶- هزاره فردوسی (مجموعه سخنرانیها و مقالات ایراد شده در کنگره فردوسی)، تهران، وزارت فرهنگ، ۱۳۲۲.
- ۱۷- رواقی، علی، فرهنگ شاهنامه، تهران، فرهنگستان هنر، ۱۳۹۰ ۲ جلد

دروس پیشیناز: تحقیق در متون حماسی فارسی ۱	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲	عنوان درس به فارسی: تحقیق در متون حماسی فارسی ۲ عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	تخصصی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
عملی					
ندارد	دارد	آموزش تکمیلی عملی:	سفر علمی سمپار	کارگاه	ندارد
آزمایشگاه:					

متون حماسی فارسی (۲) Study in Persian Epic texts (۲)

کد درس: ۴

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: تخصصی

پیش‌نیاز: تحقیق در متون حماسی فارسی ۱

هدف:

کسب دانش جامع نسبت به ویژگیها، مضامین و سیر تکوین متون حماسی فارسی و اشراف به ارزشهای ادبی هر یک و بسترهای شکل‌گیری این آثار.

رنوس مطالب:

۱- شناسایی انواع آثار حماسی فارسی در انواع ملی / پهلوانی، تاریخی و دینی ۲- شناسایی انواع آثار حماسی فارسی منثور و منظوم ۳- کسب دانش جامع نسبت به ویژگیها، مضامین و سیر

تکوین متون حماسی فارسی ۴- مطالعه در نقاط اشتراک و افتراق و رویکردشناسی این آثار و اشرف به ارزشهای ادبی هر یک ۵- انجام تحقیق عملی در یکی از زمینه‌های پژوهشی مرتبط با آثار حماسی فارسی.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف- منابع اصلی

- ۱- علی‌نامه، ربیع، تصحیح رضا بیات و ابوالفضل غلامی، میراث مکتوب، ۱۳۸۹
- ۲- گرشاسب‌نامه به تصحیح حبیب یغمایی،
ب- برای مطالعه بیشتر
- ۳- ابن حسام، محمد بن حسام‌الدین: *خاوران‌نامه*، مصحح: فرهاد شیرازی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۸۱.
- ۴- اسدی، علی بن احمد: *گرشاسب‌نامه*، مصحح: حبیب یغمایی، تهران، دنیای کتاب، ۱۳۸۶.
- ۵- *اسکندرنامه (روایت فارسی کالیستنس دروغین) پرداخته میان قرون ۶-۸ هجری*، مصحح: ایرج افشار، نگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۳.
- ۶- *اسکندرنامه (بخش ختا): عنوان دیگر: اسکندرنامه تقالی*، منوچهرخان حکیم، مصحح: علیرضا دکاوتی قراقرلو، مرکز نشر میراث مکتوب، ۱۳۸۴.
- ۷- ایرانشاه بن ابی‌الخیر: *بهمن‌نامه*، مصحح: رحیم عقیقی، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۰.
- ۸- _____: *گوش‌نامه*، مصحح: جلال متینی، علمی، ۱۳۷۷.
- ۹- بانو گشپ‌نامه، مقدمه، تصحیح و توضیح: روح‌انگیز کراچی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۸۲.
- ۱۰- *برزنامه کهن* مصحح: اکبر نحوی، نشر میراث مکتوب، ۱۳۸۷.
- ۱۱- یغمی: *داراب‌نامه (فیروزنامه)*.
- ۱۲- *خجسته*، کیا: *قهرمانان بادیا در قصه‌ها و نمایشهای ایرانی: بررسی عناصر نمایشی در اوستا*، یادگار زریران، *شاهنامه*، *حمزه‌نامه*، *ابومسلم‌نامه*، *اسکندرنامه*، *سمک عیار*، نشر مرکز، ۱۳۷۵.
- ۱۳- *خواجوی کرمانی*، محمود بن علی (منسوب): *سام‌نامه*، مصحح: میترا مهرآبادی، دنیای کتاب، ۱۳۸۶.

- ۱۴- داستان بهرام چوبینه: قدیمترین نثر به جامانده فارسی (بخشی از اخبار ملوک عجم منقول در ترجمه تاریخ طبری بلعمی؛ بخشی از شاهنامه ابومنصوری)، مصحح: محمد دبیرسیاقی، مهتاب، سعدی، ۱۳۶۹.
- ۱۵- دبیرسیاقی، محمد: زندگینامه فردوسی و سرگذشت شاهنامه بانضمام داستان کک گوهرزاد و بخشی از برزونهامه، علمی، ۱۳۷۰.
- ۱۶- راجی کرمانی، بمانعلی: حمله حیدری، مصحح: یحیی طالبیان، دانشگاه شهید باهنر (کرمان)، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی استان کرمان، ۱۳۸۳.
- ۱۷- رزمجو، حسین: قلمرو ادبیات حماسی ایران، ۲ ج، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، سخن گستر، ۱۳۸۱.
- ۱۸- سروش تفتی، رستم: فرامرزننامه، چاپ سنگی، بی نا، ۱۳۲۴ ق. .
- ۱۹- صفا، ذبیح الله: حماسه سرایی در ایران؛ از قدیمی ترین عهد تاریخی تا قرن چهاردهم، چاپ ششم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۹.
- ۲۰- طرسوسی، محمد بن حسن: ابومسلم نامه: حماسه ابومسلم خراسانی، مصحح: اقبال یغمایی، گوتنبرگ، بی نا.
- ۲۱- _ ، _ : داراب نامه .
- ۲۲- عطاء بن یعقوب (معروف به عطایی رازی): حماسه ی برزونهامه؛ تصحیح انتقادی داستان برزو، مصحح: علی محمدی، همدان، دانشگاه بوعلی سینا، ۱۳۸۶.
- ۲۳- فرامرزننامه (مؤلف ناشناس)، به اهتمام مجید سمرندی، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۲.
- ۲۴- قاسمی گنابادی، محمد قاسم: شاه اسماعیل نامه به ضمیمه شرح جنگ ها و احوال شاه اسماعیل اول، مقدمه، تصحیح و تحشیه جعفر شجاع کیهانی، تهران، فرهنگستان زبان و ادب فارسی، ۱۳۸۷.
- ۲۵- قصه حمزه (حمزه نامه)، مصحح: جعفر شعار، دانشگاه تهران، ۱۳۴۷.
- ۲۶- کاشی، فتحعلی خان: شهنشاهنامه (جلد دوم) [نسخه خطی]، ۶۹۹ برگ، ۱۲ سطر کامل، اندازه سطور ۱۷۰×۱۰۰.
- ۲۷- مستوفی، حمدالله بن ابی بکر: ظفرنامه، مرکز نشر دانشگاهی؛ وین: آکادمی علوم اتریش، ۱۳۷۷.
- ۲۸- نظامی گنجوی، الیاس بن یوسف: اسکندرنامه (شرف نامه و اقبال نامه).
- ۲۹- هراتی، ابوالقاسم: جهانگیرنامه، مصحح: ضیاءالدین سجادی، مهدی محقق، دانشگاه تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی، دانشگاه مک گیل، ۱۳۸۰.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: شناخت اساطیر ایران عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	تخصصی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی:	سفر علمی سمینار		
آزمایشگاه:	کارگاه				

اسطوره‌شناسی

Mythology

کد درس: ۵

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: تخصصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

آشنایی جامع دانشجویان با اساطیر ایران باستان و توانایی استفاده کاربردی از آنها در تحلیل متون حماسی و شناخت کامل نسبت به تعاریف و دیدگاه‌های اصلی موجود در علم اسطوره‌شناسی.

رئوس مطالب:

- ۱- بررسی درباره اساطیر، آیینها و ادیان ایران باستان، با مراجعه به متون و منابع معتبر ۲- کسب توانایی استفاده کاربردی از اساطیر در تحلیل متون حماسی ۳- شناخت کامل نسبت به تعاریف و

دیدگاه‌های اصلی موجود در علم اسطوره‌شناسی و رویکردهای مختلف در این حوزه (شامل رویکردهای انسان‌شناختی و نقد اسطوره‌ای، ساختارگرا، پدیدارشناختی، روان‌شناختی و ...).

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف- منابع اصلی

- ۱- کاوندیس، ریچارد: اسطوره‌شناسی: دایره‌المعارف مصور: اساطیر و ادیان مشهور جهان، ترجمه رفیقه بهزادی، تهران، علم، ۱۳۸۷.
- ۲- رگس ورنر، *دانشنامه اساطیر جهان*، ترجمه ابوالقاسم اسماعیل پور، نشر اسطوره ۱۳۸۷.
- ۳- بهار، مهرداد: پژوهشی در اساطیر ایران (پاره نخست و دوم)، تهران، آگاه، ۱۳۷۵.
- ۴- پورداوود، ابراهیم: *گاتها، بمبئی، انجمن انتشارات زرتشتیان*، ۱۳۲۹.
- ۵- عقیقی، رحیم، *اساطیر و فرهنگ ایران، در نوشته های پهلوی، تهران، توس، ۱۳۷۴*.

ب- برای مطالعه بیشتر

- ۶- اوستا، گزارش و پژوهش: جلیل دوستخواه، ۲ جلد، چاپ نهم، تهران، مروارید، ۱۳۸۴.
- ۷- بهار، مهرداد: *جستاری چند در فرهنگ ایران*، تهران، فکر روز، ۱۳۷۳.
- ۸- ابراهیم پورداوود: *یادداشتهای گاتها*، دانشگاه تهران، ۲۵۳۶ (۱۳۵۶).
- ۹- __، __: *یشت ها*، ۲ ج، دانشگاه تهران، ۲۵۳۶ (۱۳۵۶).
- ۱۰- ستاری، جلال (ترجمه و تالیف): *آیین و اسطوره*، تهران، نشر مرکز، ۱۳۸۹.
- ۱۱- سرخوش کرتیس، وستا: *اسطوره‌های ایرانی*، ترجمه عباس مخبر، تهران، مرکز، ۱۳۷۳.
- ۱۲- کارنوی، ا. جی.: *اساطیر ایرانی*، ترجمه احمد طباطبایی، تبریز، ۱۳۴۱.
- ۱۳- کاسیرر، ارنست: *زبان و اسطوره*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران، قطره، ۱۳۶۷.
- ۴۱- کوپ، لارنس: *اسطوره*، ترجمه محمد دهقانی، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۴.
- ۱۵- یاحقی، محمد جعفر: *فرهنگ اساطیر و داستان‌واره‌ها در ادبیات فارسی*، تهران، فرهنگ معاصر، ۱۳۸۶.

۱۶- Beheramaji, Sanjana Pesotana Dastura: *Avesta, Pahlavi, and Ancient Persian Studies: In Honour of the Late Shams-UL-Ulama Dastur Peshotanji*. Edition: reprint, BiblioBazaar, LLC, ۲۰۰۹.

۱۷- Carnoy, Albert Joseph: *Iranian mythology*, Epicor Tabriz, ۱۹۶۳.

۱۸- Csapo, Eric: *Theories of Mythology*, Blackwell Publishing, ۲۰۰۵.

- ۱۹-Harrison, Jane Ellen: *Mythology*. Marshall Jones Company, ۱۹۲۴.
- ۲۰-Hopkins, Edward Washburn: *Epic Mythology*, Edition: reprint, Biblio & Tannen Publishers, ۱۹۶۹.
- ۲۱-Levi-Strauss, Claude: *Anthropologie structurale*, Plon, ۱۹۵۸.
- ۲۲-Mayo, Robert: *A New System of Mythology: In Two Volumes: Giving a Full Account of the Idolatry of the Pagan World*, T.S. Manning, ۱۸۱۲, Digitized Oct ۱۰, ۲۰۰۸.
- ۲۳-Muller, Max: *Comparative mythology*, ed. with Notes [&c.] by A.S. Palmer, ۱۹۰۹.
- ۲۴-Muller, F. Max: *Pahlavi Texts Part I: The Sacred Books of the East Part Five*, Translated by: Edward William West, Kessinger Publishing, ۲۰۰۴.
- ۲۵-Rosenberg Donna: *World Mythology: An Anthology of the Great Myths and Epics*, Edition: ۲, McGraw-Hill Professional, ۱۹۹۳
- ۲۶-West, E. W.: *Pahlavi Texts, Part ۲*, Edition, BiblioBazaar, LLC, ۲۰۰۹.

دروس پیش‌نیاز: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: تحقیق در ادبیات ایران پیش از اسلام عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	تخصصی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
عملی					
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی: سفر علمی سمینار	دارد	کارگاه	آزمایشگاه

تحقیق در ادبیات ایران پیش از اسلام Study in pre-Islamic Persian Literature

کد درس: ۷

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: تخصصی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

آشنایی جامع با ادبیات ایران پیش از اسلام، به ویژه زمینه‌های حماسی این آثار، و توانایی استفاده تحلیلی از این دانش، در بررسی متون حماسی ادبیات فارسی.

رنوس مطالب:

۱- مرور تاریخ ادبیات در ایران پیش از اسلام و آشنایی با گونه‌های مختلف این آثار ۲- بررسی تسبی‌های این آثار با سنت‌های ادبی ایران عصر اسلامی ۳- شناخت متون پهلوی نگاشته شده در سده‌های نخست پس از اسلام، در ایران و هند ۴- بررسی دقیق‌تر برخی از متون که رویکرد حماسی بارزتری دارند، مثل ایاتکار زریران و سوبه‌های حماسی موجود در گاهان و برخی یشت‌های اوستای جدید ۵- فراگیری شیوه استفاده از این متون در فعالیت‌های پژوهشی خود و منابع مرتبط با آنها در پیوند با آثار حماسی فارسی و به‌خصوص شاهنامه ۶- به بررسی درباره یکی از زمینه‌ها یا متون مرتبط با ادبیات ایران باستان، به تحلیل و مقایسه خواهد پرداخت.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

الف- منابع اصلی

- ۱- آموزگار یگانه، ژاله و احمد تفضلی: زبان پهلوی: ادبیات و دستور آن، معین، ۱۳۷۳.
 - ۲- ابوالقاسمی، محسن: شعر در ایران پیش از اسلام، تهران، بنیاد اندیشه اسلامی، ۱۳۷۴.
- ب- برای مطالعه بیشتر
- ۳- ارداویرافنامه یا بهشت و دوزخ در آیین مزدیسنی: شامل پیش‌گفتار، ترجمه فارسی، متن پهلوی، واژه‌نامه، رحیم عقیقی، دانشگاه مشهد، ۱۳۴۲.
 - ۴- اندرز اوئینر دانا، همراه با متن پهلوی آوانویسی و واژه‌نامه، ترجمه ابراهیم میرزای ناظر، هیرمند، ۱۳۷۳.
 - ۵- اندرز خسرو قبادان: متن پهلوی با ترجمه و حواشی و فرهنگ پهلوی، ترجمه محمد مگری، بی‌نا، ۱۳۲۶.
 - ۶- اوستا، گزارش و پژوهش: جلیل دوستخواه، ۲ جلد، چاپ نهم، تهران، مروارید، ۱۳۸۴.
 - ۷- پورداود، ابراهیم: ادبیات مزدیستا، طهوری، ۱۳۴۷.
 - ۸- تاوادی، جهانگیر: زبان و ادبیات پهلوی، فارسی میانه، ترجمه سیف‌الدین نجم‌آبادی، ۱۳۵۵.
 - ۹- تفضلی، احمد: تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام، به کوشش ژاله آموزگار یگانه، چاپ سوم، تهران، سخن، ۱۳۸۷.
 - ۱۰- تنسر، نامه تنسر به گشنسپ، مصحح: مجتبی مینوی، چاپ دوم، تهران، ۱۳۵۴.
 - ۱۱- جاماسب، جی: متن‌های پهلوی (ترجمه، آوانویس)، محقق: سعید عریان، سازمان میراث فرهنگی کشور، ۱۳۸۲.
 - ۱۲- داستان گرشاسب، تهمورث و جمشید، گلشاه و متن‌های دیگر: بررسی دستنویس م، او ۲۹، ترجمه کتابون مزدایور، ۱۳۷۸.

- ۱۳- درخت آسوریک، متن پهلوی، آوانوشت، ترجمه فارسی، فهرست واژه‌ها و یادداشتهای: یحیی ماهیار نوایی، فروهر، ۱۳۶۳.
- ۱۴- رضایی باغ بیدی، حسن: روایت آترفرنیغ فرخزادان، دائرة المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۴.
- ۱۵- زادسپرم: گزیده های زادسپرم، ترجمه محمد تقی راشد محصل، تهران، مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۶.
- ۱۶- رایشلت، هانس: رهیافتی به گاهان زرتشت و متن های نوآوستایی متن دین دبیره و آوانوشت لاتین، ترجمه جلیل دوستخواه، ققنوس، ۱۳۸۲.
- ۱۷- زرنشاس، زهره: میراث ادبی روایی در ایران باستان، تهران، دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۸۴.
- ۱۸- زند بهمن یسن، مصحح و ترجمه محمدتقی راشد محصل، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۰.
- ۱۹- سمیعی، احمد: ادبیات ساسانی، دانشگاه آزاد ایران، ۱۳۵۵.
- ۲۰- شایست نشایست، ترجمه کتابون مزداپور، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۹.
- ۲۱- عقیقی، رحیم: اساطیر و فرهنگ ایرانی در نوشته های پهلوی، توس، ۱۳۷۴.
- ۲۲- کارنامه اردشیر بابکان، مصحح: محمد جواد مشکور، دنیای کتاب، ۱۳۶۹.
- ۲۳- گرشویج، ایلیر و مری بویس، ادبیات دوران ایران باستان، ترجمه یدالله منصوری، تهران، فروهر، ۱۳۷۸.
- ۲۴- گیلن، آنتوان، مقدمه رساله زبان پارسی، ترجمه مهدی باقی و مهدی ضرغامیان، تهران، سروش، ۱۳۷۶.
- ۲۵- معین، محمد: مزدیسنا و ادب پارسی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۵.
- ۲۶- مهرین، عباس: تاریخ ادبیات ایران، عصر ساسانیان، دریا، بی تا.
- ۲۷- مینوی خرد، ترجمه احمد تفضلی، تهران، توس، ۱۳۶۴.
- ۲۸- نیرگ، هنریک سامونل: دستورنامه پهلوی، اساطیر، مرکز بین المللی گفتگوی تمدنیه، ۱۳۸۱.
- ۲۹- Davidson, Olga M. Davidson: *Comparative Literature and Classical Persian Poetics: Seven Essays*, Mazda Publishers, ۲۰۰۰.
- ۳۰- DĒNKARD, edited by Dhanjishah Meherjibhai Madan, Ganpatrao Ramajirao Sindhe, Bombay, ۱۹۱۱; traduit du Pahlavi Par J. de Menasce, Librairie C. Klincksieck, Paris, ۱۹۷۳.
- ۳۱- Dhalla, Maneckji Nusservanji: *Ancient Iranian Literature*, ۱۹۴۹.
- ۳۲- Frahang i Paglavik: *An Old Pahlavi-Pazand Glossary*, Biblio-Verlag, ۱۹۷۳.
- ۳۳- Jamasp-Asana, J. M.: *Pahlavi Texts*, Bombay, ۱۹۱۳-۱۹۱۷.

هدف:

مطالعه درباره نوع ادب حماسی در بین انواع ادبی جهان و جنبه های روایی، آشنایی با آثار حماسی معروف جهان و ویژگی ها، مضامین و زبان این نوع، کسب توانایی برای بررسی تطبیقی آثار این نوع در متون حماسی جهان با نمونه های متناظر در ادبیات حماسی فارسی.

رتوس مطالب: ۱

- مطالعه درباره نوع ادب حماسی در بین انواع ادبی جهان، دلایل جنبه های روایی آن، عناصر، ویژگی ها، مضامین و زبان این نوع، شخصیت ها، کشمکش ها، گره افکنی، گره گشایی صحنه و صحنه پزدازی، جن ۲- بررسی دیگر ویژگی های نوع حماسی و تفاوت متون حماسی با زمانس و داستان پهلوانی (قهرمانی) و خاستگاه های اختلافات موجود در سنت های ادبی شکل دهنده این نوع و نقش ویژگی های محیطی در ۳- بررسی ویژگی ها و تفاوت ها و مشترکات متون حماسی فارسی و ذکر تفاوت ها و مشترکات متون حماسی فارسی با متون حماسی مشهور دیگر مثل ۴- بررسی تطبیقی ویژگی های نوع حماسه در روایات حماسی مثل مختلف جهان.

روش ارزیابی:

ارزش یابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف- منابع اصلی

- ۱- اویانیشاد، ترجمه محمد دارا شکوه، به اهتمام تاراچند و جلالی نایینی، تهران، علمی، ۱۳۶۸.
- ۲- بهگودگیتا، سرود الهی، مصحح: محمد رضا جلالی نایینی، ترجمه داراشکوه بابری، طهوری، ۱۳۵۹.
- ۳- خالقی مطلق، جلال (۱۳۷۲): گل رنجهای کهن، به کوشش علی دهباشی، تهران، مرکز.
- ۴- _____، _____ (۱۳۸۶): حماسه: پدیده شناسی تطبیقی شعر پهلوانی، تهران، مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی.

برای مطالعه بیشتر

- ۵- رزجوه، حسین: انواع ادبی و آثار آن در زبان فارسی، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۰.
- ۶- ریگ ودا (گزیده سرودها)، ترجمه محمد رضا جلالی نایینی، ج ۱، تهران، تابان، ۱۳۴۸.
- ۷- سرود نیبلونگن، ترجمه اسماعیل سعادت، تهران، صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، انتشارات سروش، ۱۳۷۴.
- ۸- شمس، سیروس: انواع ادبی، فردوس، ۱۳۷۳.
- ۹- گیل گمش، ترجمه احمد شاملو، چشمه، ۱۳۸۲.
- ۱۰- هومر: ادیسه، ترجمه سعید نفیسی، بهزاد، ۱۳۸۵.
- ۱۱- هومر: ایلیاد، ترجمه سعید نفیسی، بهزاد، ۱۳۸۵.
- ۱۲- و المیکی: رامایانا، مصحح: مالابیکا داس گوپتا، ترجمه کتابون نمیرانیان، نشر علم، ۱۳۸۶.
- ۱۳- Armato, Rosario P. & John M. Spalek: *Medieval Epic to the Epic Theater of Brecht: Essays in Comparative Literature*, Hennessey & Ingalls, ۱۹۶۸.
- ۱۴- Bassnett, Susan: *Comparative Literature: A Critical Introduction*, Blackwell, ۱۹۹۳.
- ۱۵- *Beowulf*, By Burton Raffel, Robert P. Creed, Translated by Burton Raffel. Signet Classic, ۱۹۹۹.
- ۱۶- Bowra, Cecil Maurice: *Heroic Poetry*. reprint, Macmillan, ۱۹۶۴.
- ۱۷- Camoes, Luis De. Keith Bosley & L. C. Taylor: *Epic and Lyric*. Translated by Keith Bosley. Published by Carcanet in association with the Calouste Gulbenkian Foundation, ۱۹۹۰.
- ۱۸- Conrad, Carl W.: *From Epic to Lyric: A Study in the History of Traditional Word-order in Greek and Latin Poetry*, Harvard University, ۱۹۶۴.
- ۱۹- Hesiod: *Hesiod, the Homeric Hymns, and Homeric*, W. Heinemann, ۱۹۷۴.
- ۲۰- Homer, Chapman George: *Chapman's Homer*, Princeton University Press, ۲۰۰۰.
- ۲۱- Keller, Hans-Erich: *Romance Epic: Essays on a Medieval Literary Genre*. Medieval Institute Publications, Western Michigan University, ۱۹۸۷.
- ۲۲- *Mahabharata*, By William Buck, B. A. van Nooten, Shirley Triest, University of California Press, ۲۰۰۰.
- ۲۳- Miles Foley, John: *A Companion to Ancient Epic*, Blackwell Publishing, ۲۰۰۵.
- ۲۴- *Traditional Oral Epic: The Odyssey, Beowulf, and the Serbo-Croatian Return Song*, University of California Press, ۱۹۹۳.

- ۲۵- Oinas, Felix J.: *Heroic Epic and Saga: An Introduction to the World's Great Folk Epics*, Indiana University Press, ۱۹۷۸.
- ۲۶- Strelka, Joseph: *Theories of Literary Genre: Theories of Literary Genre*, Pennsylvania State University Press, ۱۹۷۸.
- ۲۷- Tasso, Torquato, Mariella Cavalcini & Irene Samuel: *Discourses on the Heroic Poem*, Translated by Mariella Cavalcini & Irene Samuel Clarendon Press, ۱۹۷۳.
- ۲۸- *The Nibelungen of Wagner*, By Katherine Alberta W. Layton, s. n., ۱۹۰۹.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: آشنایی با زبانهای ایران پیش از اسلام عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	یابه			
	عملی				
	نظری	الزامی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
عملی					
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی:	ندارد	سنجش علمی	سمینار
آزمایشگاه:	کارگاه				

آشنایی با زبانهای ایران پیش از اسلام
Study in pre-Islamic Iranian Languages

کد درس: ۸:

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

آشنایی جامع دانشجویان با زبانها، خطوط و متون ادبی ایران پیش از اسلام و سیر تحول آنها.

رنوس مطالب:

دانشجو در این درس، برای ۱- آشنایی با دوره‌های مختلف تحول زبان ایرانی در دوره پیش از اسلام (حدود هزاره دوم ق. م تا ورود اسلام به ایران) و بررسی آنها طی دو دوره باستان و میانه ۲- بررسی نظام آوایی و صرفی زبانهای فارسی باستان و زبانهای ایرانی میانه غربی همچون زبان پهلوی اشکانی، زبان پهلوی ساسانی و زبان مانوی ۳- آشنایی با خطوط باستان و الفبای آنها، کتیبه‌ها و تاریخ رمزگشایی آنها و خوانش و ترجمه متنی ساده به این خط ۴- شناخت کتاب اوستا، تاریخچه، الفبا و خطوط و آثار موجود درباره آن ۵- آشنایی با ویژگیهای زبانی آثار به جا مانده از زبانهای فارسی میانه در دوره اسلامی.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف- منابع اصلی

- ۱- ابوالقاسمی، محسن: راهنمای زبان‌های باستانی ایران، ۲ ج، تهران، سمت، ۱۳۷۵.
- ۲- ارناسکی، ای. م.: زبان‌های ایرانی، ترجمه علی اشرف صادقی، تهران، سخن، ۱۳۷۸.
- ۳- راشد محصل، محمدتقی: درآمدی بر دستور زبان اوستایی؛ بررسی یسن نهم، کاویان، شمع فروزان، ۱۳۶۴
- ب- برای مطالعه بیشتر
- ۴- اسمیت، رودیگر: راهنمای زبان‌های ایرانی، ترجمه حسن رضایی باغ بیدی، ۲ ج، تهران، ققنوس، ۱۳۸۲.
- ۵- باقری، مه‌ری: تاریخ زبان فارسی، تهران، قطره، ۱۳۷۳.
- ۶- برجیان، حبیب: کتابت زبانهای ایرانی، تهران، سروش، ۱۳۷۹.
- ۷- برونر، کریستوفر: نحو در ایران میانه غربی، ترجمه رقیه بهزادی، نشر بردار، ۱۳۷۳.
- ۸- بهار، مهرداد: واژه‌نامه بندهش، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۵.

- ۹- بهرامی، احسان: فرهنگ واژه‌های اوستایی: بر پایه فرهنگ گانگا و نگرش به فرهنگهای دیگر، نشر بلخ، ۱۳۶۹.
- ۱۰- پی‌بر لوکوک، کتیبه‌های هخامنشی، ترجمه نازیلا خلخالی، تهران، فرزانه، ۱۳۸۲.
- ۱۱- تفضلی، احمد: واژه‌نامه مینوی خرد، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۸.
- ۱۲- جکسون، آبراهام والتاین ویلیامز: دستور زبان اوستایی، ترجمه رقیه بهزادی، فرزین، ۱۳۷۶.
- ۱۳- راستارگویف، ویکتور سرگی یویچ: دستور زبان فارسی میانه، ترجمه: ولی‌الله شادان، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۷.
- ۱۴- راشد محصل، محمدتقی، کتیبه‌های ایران باستان، تهران، دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۸۰.
- ۱۵- رضایی باغ‌بیدی، حسن، تاریخ زبان‌های ایرانی، تهران، دائرة المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۸.
- ۱۶- رایشلت، هانس: رهیافتی به گاهان زرتشت و متن‌های نو اوستایی متن دین دبیره و آوانوشت لاتین، ترجمه جلیل دوستخواه، ققنوس، ۱۳۸۲.
- ۱۷- زرنشاس، زهره، جستارهایی در زبان‌های ایرانی میانه شرقی، تهران، فروهر، ۱۳۸۰.
- ۱۸- رضایی، حسن: راهنمای زبان پارسی (پهلوی اشکانی)، ققنوس، ۱۳۸۵.
- ۱۹- رضی، هاشم: آموزش خط میخی: دستور زبان فارسی باستان همراه با گزیده‌ای از کتیبه‌های هخامنشی و واژه‌نامه، بهجت، ۱۳۸۵.
- ۲۰- ساگولوف، سرگی نیکالایویچ: زبان اوستایی، ترجمه رقیه بهزادی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۷۰.
- ۲۱- فره‌وشی، بهرام: فرهنگ پهلوی، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶.
- ۲۲- کیا، صادق: واژه‌های فارسی میانه در هشت واژه‌نامه فارسی، فرهنگستان زبان ایران، ۱۳۵۷.
- ۲۳- مشکور، محمد جواد: فرهنگ هنر و آداب پهلوی، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۶.
- ۲۴- مکنزی، دیوید نیل: فرهنگ کوچک زبان پهلوی، ترجمه مهشید میرفخرایی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۳.
- ۲۵- منصوری، یدالله: بررسی ریشه‌شناختی فعل‌های زبان پهلوی (فارسی میانه زردشتی)، فرهنگستان زبان و ادب فارسی: نشر آثار، ۱۳۸۴.
- ۲۶- هوشمان، هاینریش، تحول آوایی زبان فارسی (از هندواروپایی تا فارسی نو)، ترجمه بهزاد معینی‌سام، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۶.
- ۲۷- Beckes, Robert Stephen Paul: *A Grammar of Gatha-Avesta*, BRILL, ۱۹۸۸.
- ۲۸- Bharucha, Ervd Sheriarji Dadabhai: *Pahlavi-Pazend-English Glossary and English-Pahlavi -Paazend Glossary*, Trustees of the Parsee Panchayet Funds and Properties, ۱۹۱۲.

- ۲۹- __. __: *Avesta- English and English- Avesta Glossary*, Trustees of the Parsee Panchayet Funds and Properties, ۱۹۱۰.
- ۳۰- Brunner, Christopher J.: *Syntax of Western Middle Iranian*, Caravan Books, ۱۹۷۷.
- ۳۱- Frahang i Paglavik: *An Old Pahlavi-Pazand Glossary*, Biblio-Verlag, ۱۹۷۳.
- ۳۲- Jackson, Williams & Abraham Valentine: *An Avesta Grammar in Comparison with Sanskrit and The Avestan Alphabet and Its Transcription: In Comparison with Sanskrit and the Avestan Alphabet and Its Transcription*, AMS Press, ۱۸۹۲.
- ۳۳- Jamaspji, Destur Hoshengji (English Translation and alphabetical Index): *An Old Zand- Pahlavi Glossary (Edited in the Original Characters with a Translation in Roman)*, Biblio-Verlag, ۱۹۷۳.
- ۳۴- Johnson, Edwin Lee: *Historical Grammar of the Ancient Persian Language*, American Book Company, ۱۹۱۷.
- ۳۵- Jones, William & William Bulmer: *A Grammar of the Persian Language*, Lackington, Allen, and Co., ۱۸۰۹.
- ۳۶- Nyberg, Henrik Samuel: *A Manuel of Pahlavi; Text, Alphaabets, Index, Paradigms, Notes and an Introduction*, Otto Harrassowitz, ۱۹۶۴.
- ۳۷- Oranskiĭ, Iosif Mikhaĭlovich: *Old Iranian Philology and Iranian Linguistics*, Nauka, ۱۹۶۷.
- ۳۸- Swarup Misra, Satya: *The Avestan a Historical and Comparative Grammar*, Chaukhambha oriental research studies, Chaukhambha Orientalia, ۱۹۷۹.
- ۳۹- West, Edward William: *Pahlavi Texts*, Motilal Banarsidass, ۱۹۶۵.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲	عنوان درس به فارسی خاستگاه روایات شناخته شده فردوسی عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	الزامی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
ندارد	ندارد	دارد	آموزش تکمیلی عملی:	تعداد واحد: ۳۲ ساعت	عنوان درس به فارسی خاستگاه روایات شناخته شده فردوسی عنوان درس به انگلیسی:
آزمایشگاه:	کارگاه		سفر علمی -		

خاستگاه روایات شاهنامه فردوسی

The Sources of Shahnameh's Narrations

کد درس: ۹

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

خاستگاه‌شناسی و جستجوی ریشه‌های دینی و پهلوانی روایات شاهنامه فردوسی، بررسی درباره طبقات مختلف راویان، سراینده‌گان، نویسندگان و مترجمان و نقش هر کدام در تکوین داستانهای شاهنامه.

رئوس مطالب:

۱- بررسی فرایند پیچیده تکوین و تکامل روایات شاهنامه فردوسی از خدای‌نامه‌های نوشته شده توسط موبدان و دبیران دوره ساسانی تا آغاز ترجمه آنها به عربی در سده های دوم تا پنجم هجری ۲- بررسی نهضت ترجمه و بازنویسی و بازسرایی خدای‌نامه‌ها، به ویژه در عصر سامانی، در کتبی موسوم به "شاهنامه"، به فارسی دری (زبان رسمی و ادبی خراسان در آن عصر) به همت شاعران، خنیاگران، موبدان، دهقانان، مترجمان و حتی وزرا و امرا، در ایران خاوری و خراسان کهن ("شاهنامه سرایی") ۳- خاستگاه‌شناسی و جستجوی ریشه‌های دینی و پهلوانی روایات شاهنامه و توصیف خاستگاه‌های شخصیتها و داستانهای اثر ۴- بررسی درباره طبقات مختلف راویان این روایات در اعصار زمان و نقش سراینده‌گان، نویسندگان و مترجمان در تکوین داستانهای شاهنامه حماسی دیگر شاهنامه و روایات حماسی و دینی مرتبط با آن.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف: منابع اصلی

- ۱- از شاهنامه تا خداینامه، جلال خالقی مطلق، نامه ایران یاستان.
- ۲- صفا، ذبیح الله: حماسه سرایی در ایران؛ از قدیمی ترین عهد تاریخی تا قرن چهاردهم، چاپ ششم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۹.
- ۳- خالقی مطلق، جلال (ترجمه و نگارش): حماسه: بدیده‌شناسی تطبیقی شعر پهلوانی، تهران، کانون فردوسی و مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی، ۱۳۸۶.

ب- برای مطالعه بیشتر

- ۴- اصفهانی، حمزه بن الحسن: تاریخ سنی ملوک الارض و الانبیاء علیهم الصلوات و السلام، بیروت، ۱۹۶۱.
- ۵- امیدسالار، محمود: جستارهای شاهنامه‌شناسی و مباحث دیگر ادبی، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، ۱۳۸۱.
- ۶- بهار، مهرداد: از اسطوره تا تاریخ، گرد آورنده و ویراسته: ابوالقاسم اسماعیل پور، تهران، چشمه، ۱۳۷۷.
- ۷- آموزگار، ژاله، زبان، فرهنگ، اسطوره، تهران، معین، ۱۳۸۶.
- ۸- ثعالی، ابومنصور عبدالملک: غرر اخبار ملوک الفرس یا غرر السیر، به کوشش هرمان زوتنبرگ، پاریس، ۱۹۰۰ م.
- ۹- __، __: یتیمه الدهر فی شعراء اهل العصر، مصحح: عبدالقادر بنهان، المطبعة الخفیه، بی‌تا.
- ۱۰- جاحظ، ابی عثمان عمرو بن بحر: البیان والتبیین، تحقیق و شرح: عبدالسلام محمد هارون، قاهره - بغداد، ۱۳۸۰ ق. / ۱۹۶۰ م.
- ۱۱- __، __: کتاب التاج فی اخلاق الملوک، تحقیق احمد زکی پاشا، قاهره، ۱۳۲۲ ق. / ۱۹۱۴ م.
- ۱۲- __، __: سنی گفتار درباره فردوسی و شاهنامه، به کوشش علی دهباشی، تهران، افکار، ۱۳۸۱.
- ۱۳- __، __: گل رنجهای کهن (برگزیده مقالات درباره شاهنامه فردوسی)، به کوشش علی دهباشی، تهران، مرکز، ۱۳۷۲.
- ۱۴- فردوسی، ابوالقاسم: شاهنامه، ترجمه: فتح بن علی بنداری، مصحح: عبدالوهاب عزام، دارالکتب المصریه، ق. ۱۳۴۹-۱۳۵۱.
- ۱۵- قائمی، فرزاد: شاهنامه‌سرایی و سنت‌های ادبی و فرهنگی در ایران باستان، مشهد، آهنگ قلم، ۱۳۸۹.
- ۱۶- کریستن سن، آرتور: آفرینش زبانکار در روایات ایرانی، ترجمه احمد طباطبایی، انتشارات دانشکده ادبیات تبریز، ۲۵۳۵.
- ۱۷- __، __: کارنامه شاهان در روایات ایران باستان، ترجمه باقر امیر خانی و بهمن سرکارتی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۰.
- ۱۸- __، __: کیانیان، ترجمه ذبیح الله صفا، تهران، ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۹.
- ۱۹- __، __: کیانیان، ترجمه ذبیح الله صفا، تهران، ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۹.

- ۲۰- __, __: نمونه‌های نخستین انسان و نخستین شهریار در تاریخ افسانه‌های ایرانیان، ج ۲، تهران، نشر نو، ۱۳۶۸-۱۳۶۳.
- ۲۱- __, __: نمونه‌های نخستین انسان و نخستین شهریار در تاریخ افسانه‌های ایرانیان، ج ۱، ترجمه احمد تفضلی و ژاله آموزگار، نشر نو، ۱۳۶۳.
- ۲۲- کزازی، میرجلال‌الدین: مازهای راز: جستارهایی در شاهنامه، تهران، مرکز، ۱۳۷۰.
- ۲۳- مختاری، محمد، حماسه در در رمز و راز ملی، قطره، تهران، ۱۳۶۸.
- ۲۴- مسعودی، ابی‌الحسن علی‌بن‌الحسین: مروج الذهب و معادن الجواهر، به کوشش شال پلا، بیروت، ۱۹۶۵-۱۹۷۹.
- ۲۵- مؤذن جامی، محمدمهدی (به همراه چهار مقاله در متن‌شناسی از جلال خالقی مطلق، مهرداد بهار، محمود روح‌الامینی و خجسته کیا): ادب پهلوانی: مطالعه‌ای در تاریخ ادب دیرینه ایرانی از زرتشت تا اشکانیان، تهران: نشر قطره، ۱۳۷۹.
- ۲۶- نولدکه، تئودور: حماسه ملی ایران، مترجم بزرگ علوی، دانشگاه تهران، ۱۳۲۷.
۲۷. Barry David Wood: *The Shahnama-i Isma'il: art and cultural memory in sixteenth century Iran*. Harvard University, ۲۰۰۲. Auty, Robert & Arthur Thomas Hatto: *Traditions of Heroic and Epic Poetry: The Traditions*, Modern Humanities Research Association, ۱۹۸۰.
۲۸. Auty, Robert & Arthur Thomas Hatto: *Traditions of Heroic and Epic Poetry: The Traditions*, Modern Humanities Research Association, ۱۹۸۰.
۲۹. Boyce, Mary: *Some Remarks on the Transmission of the kayanian Heroic Cycle*, Serta Cantabrigiensia, ۱۹۵۴.
۳۰. Bowra, Cecil Maurice: *Heroic Poetry*, Macmillan, ۱۹۵۲.
۳۱. Camoes, Luis De, Keith Bosley & L. C. Taylor: *Epic and Lyric*, Translated by Keith Bosley, Published by Carcanet in association with the Calouste Gulbenkian Foundation, ۱۹۹۰.
۳۲. Conrad, Carl W.: *From Epic to Lyric: A Study in the History of Traditional Word-order in Greek and Latin Poetry*, Harvard University, ۱۹۶۴.
۳۳. Düménil, Jorge, *Mythe et épopée*, Paris, ۱۹۷۰.
۳۴. Herzfeld, E., *Archaeological History of Iran*, London, ۱۹۳۵.
۳۵. Miles Foley, John: *A Companion to Ancient Epic*, Blackwell Publishing, ۲۰۰۵.
۳۶. Tasso, Torquato: *Discourses on the Heroic Poem*, Translated by Mariella Cavalcini & Irene Samuel Clarendon Press, ۱۹۷۳.

۳۷. Wikander, Stig, "Sur le Fonde Commun Indo-Iranian des epopées de la perse et de l' Inde", *La Nouvelle Clio*, ۱۱, ۱۹۵۰.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع	تعداد واحد: ۲	عنوان درس به فارسی: کاربرد نقد ادبی
	عملی				
	نظری	پایه			

	عملی	الزامی	واحد	تعداد ساعت: ۳۲	در تحلیل شاهنامه فردوسی و متون حماسی عنوان درس به انگلیسی:
	نظری				
	عملی	اختیاری			
	نظری				
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی:	سفر علمی سینار		
آزمایشگاه:	کارگاه				

کاربرد نقد ادبی در تحلیل شاهنامه فردوسی و متون حماسی
Literary Criticism in Analysis of Shahnameh and other Epic texts

کد درس: ۱۰

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

۱- مرور رویکردهای نقد ادبی ۲- شناخت ظرفیتهای روشها و نظریه های ادبی در اسطوره‌شناسی و تحلیل متون حماسی ۳- کاربرد عملی و روشمند نظریات ادبی در تحلیل و تأویل بن‌مایه های روایی شاهنامه فردوسی.

رئوس مطالب:

۱- شناخت رویکردهای مختلف نقد و نظریه های ادبی و مبانی نظری و شیوه کاربرد هر یک (به خصوص رویکردها و نظریه هایی که در تحلیل آثار حماسی و اساطیری کاربرد بیشتری دارند) ۲- آشنایی با حوزه نظریه های تلفیقی تحلیل متون حماسی و اساطیری (شامل رویکردهای انسان‌شناختی، ساختارگرا، نقد اسطوره ای، روان‌شناختی و نمادگرایی) ۳- کاربرد عملی و روشمند نظریات ادبی در نقد روشمند و تحلیل و تأویل بن‌مایه های روایی شاهنامه فردوسی و دیگر متون حماسی فارسی.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

الف- منابع اصلی

- ۱- احمدی، بابک: ساختار و تاویل متن.
- ۲- دیچرز، دیوید: شیوه‌های نقد ادبی، ترجمه محمد تقی صدقیانی و غلامحسین یوسفی، تهران، علمی ۱۳۶۶.
- ۳- ایگلتون، تری: پیش‌درآمدی بر نظریه ادبی، ترجمه: عباس مخبر، نشر مرکز، ۱۳۶۸.
ب- برای مطالعه بیشتر
- ۴- آبرامز، می. بر. هوارد: فرهنگ توصیفی اصطلاحات ادبی، ترجمه سعید سبزیان، تهران، رهنما، ۱۳۸۴.
- ۵- احمد، عبدالفتاح محمد: شیوه‌اسطوره‌ای در تفسیر شعر جاهلی، ترجمه نجمه رجایی، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۷۸.
- ۶- احمدی، بابک: ساختار و هرمنوتیک، تهران، گام نو، ۱۳۸۲.
- ۷- اسکات، ویلبر استیوارت: دیدگاه‌های نقد ادبی، ترجمه فریبرز سعادت، امیرکبیر، ۱۳۴۸.
- ۸- امامی، نصرالله: مبانی و روش‌های نقد ادبی، جامی، ۱۳۷۷.
- ۹- باشلار، گاستون: روانکاوی آتش، ترجمه جلال ستاری، تهران، توس، ۱۳۶۴.
- ۱۰- برتنس، یوهانس ویلم: مبانی نظریه ادبی، ترجمه همایون ابوالقاسمی، نشر ماهی، ۱۳۸۴.
- ۱۱- براب، ولادیمیر: ریخت‌شناسی قصه‌های بریان، ترجمه فریدون بدره‌ای، نشر قدس ۱۳۸۶.
- ۱۲- ریچاردز، ایور آرمسترانگ: اصول نقد ادبی، ترجمه سعید حمیدیان، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵.
- ۱۳- زرین کوب، عبدالحسین: نقد ادبی، ۲ ج، چاپ هفتم، تهران، امیرکبیر، ۱۳۸۲.
- ۱۴- شمیسا، سروس: نقد ادبی، فردوس، ۱۳۸۰.
- ۱۵- فرشیدورد، خسرو: درباره ادبیات و نقد ادبی، امیرکبیر، ۱۳۶۳.
- ۱۶- کارلونی، ژان کلود: نقد ادبی، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۸.
- ۱۷- گورین، ویلفرد. ال. جان. ار. ویلینگهام، ازل. جی. لیبر، و لی. مورگان: راهنمای رویکردهای نقد ادبی، ترجمه زهرا میهن خواه، چاپ چهارم، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۰.
- ۱۸- مقدادی، بهرام: فرهنگ اصطلاحات نقد ادبی (از افلاطون تا عصر حاضر)، فکر روز، ۱۳۷۸.
- ۱۹- ولک، رنه: تاریخ نقد جدید و نظریه ادبیات.

۲۰- Beckson, Karl E.: *Great Theories in Literary Criticism*. Farrar, Straus.

۱۹۶۳.

- ٢١- Calin, William: *The Twentieth-Century Humanist Critics: from Spitzer to Frye*, University of Toronto Press, ٢٠٠٧.
- ٢٢- Cassirer, Ernst: *The Philosophy of Symbolic Forms*. Edition: ٢, Yale University Press, ١٩٧٧.
- ٢٣- Gilbert, Allan H.: *Literary Criticism: Plato to Dryden*. American Book Company, ١٩٤٠.
- ٢٤- Keller, Hans-Erich: *Romance Epic: Essays on a Medieval Literary Genre*, Medieval Institute Publications, Western Michigan University, ١٩٨٧.
- ٢٥- Kennedy, X. J., Dana Gioia, and Mark Bauerlein: *Handbook of Literary Terms: Literature, Language, Theory*, Pearson/Longman, ٢٠٠٥.
- ٢٦- Knapp, Bettina Liebowitz: *A Jungian Approach to Literature*, Southern Illinois University Press, ١٩٨٤.
- ٢٧- Kumar Das, Bijay: *Twentieth Century Literary Criticism*, Edition: ٤, Atlantic Publishers & Distributors, ٢٠٠٥.
- ٢٨- Frye, Northrop: *Anatomy of Criticism: Four Essays*. N. J. : Princeton University Press, Princeton, ١٩٥٧.
- ٢٩- Frye, Northrop, Bernice Slope, and L. C. Knights : *Myth and Symbol: Critical Approaches and Applications*, U of Nebraska Press, ١٩٦٣.
- ٣٠- Mills Gayley Charles & Benjamin Putnam Kurtz: *Methods and Materials of Literary Criticism: Lyric, Epic and Allied Forms of Poetry*, Ginn and Company, ١٩٢٠.
- ٣١- Munro Chadwick, Hector & Nora Kershaw Chadwick: *The Growth of Literature*, The University press, ١٩٣٢.
- ٣٢- Murray, Penelope, T. S. Dorsch: *Classical Literary Criticism*. Translated by: Penelope Murray, T. S. Dorsch, Penguin Classics, ٢٠٠٠.
- ٣٣- Nazombe, Anthony: *Archetypal criticism in practice: Christopher Okigbo's poetry and Ancient Labyrinth rituals*, University of Malawi, ١٩٨٥.
- ٣٤- Selden, Raman: *The Theory of Criticism from Plato to the Present: a reader*, Longman, ١٩٨٨.
- ٣٥- Strelka, Joseph: *Literary Criticism and Myth*, Pennsylvania State University Press, ١٩٨٠.
- ٣٦- ____ : *Theories of Literary Genre: Theories of Literary Genre*, Pennsylvania State University Press, ١٩٧٨.
- ٣٧- Makaryk, Irene Rima: *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms*, reprint, University of Toronto Press, ١٩٩٣.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: زبان حماسی عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	الزامی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
ندارد	دارد	آموزش تکمیلی عملی:	سفر علمی	سینار	
آزمایشگاه:	کارگاه				

زبان حماسی Epic Language

کد درس: ۱۱

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیشن‌نیاز: ندارد

هدف:

بررسی ارزشهای بلاغی، زیبایی شناختی، زبان شناختی و دستوری شاهنامه فردوسی و مقایسه آن با سایر آثار حماسی، با توجه به رویکردهای زبان شناختی، بلاغت سنتی و جدید و توصیف دستوری و سبک شناختی.

رفوس مطالب:

۱- بررسی هنر شاعری و اوج بلاغت، فصاحت و تناسبی که میان آفرینش‌گری، رویکرد حماسه و نظم فردوسی وجود دارد. ۲- بررسی ارزشهای ادبی شاهنامه در مقایسه با دیگر آثار حماسی بر مبنای مطالعات بلاغی و زیبایی شناختی است ۳- بررسی سطح زبانی شاهنامه با رویکردهای زبان شناختی و بلاغت جدید ۴- توصیف سبک شناختی شاهنامه (برای بیان هویت زبانی و دستوری آن) ۵- پرداخت

عملی به تحلیل بلاغی، زیبایی‌شناختی زبان‌شناختی و دستوری شاهنامه، در حول محورهای ادبی، زبانی و دستوری اثر با استفاده از روشهای کمی و کیفی.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

الف: منابع اصلی

- ۱- حمیدیان، سعید: درآمدی بر اندیشه و هنر فردوسی.
- ۲- شفیعی، محمود: شاهنامه و دستور، یا، دستور زبان فارسی بر پایه شاهنامه فردوسی و سنجش با سخن گویندگان و نویسندگان پیشین، چاپ دوم: دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
- ۳- دکتر شفیعی کدکنی، محمدرضا: صور خیال در شعر فارسی.
- ۴- رستگار فسانی، منصور: تصویرآفرینی در شاهنامه فردوسی (بررسی و نقد تشبیهات و استعارات در شاهنامه فردوسی)، دانشگاه شیراز، مرکز نشر، ۱۳۶۹.

ب- برای مطالعه بیشتر

- ۵- ابراهامیان، روبین: راهنمای زبان پهلوی، چاپخانه علمی، ۱۳۱۶.
- ۶- آموزگار یگانه، ژاله و احمد تفضلی: زبان پهلوی: ادبیات و دستور آن، معین، ۱۳۷۳.
- ۷- امین شیرازی، احمد، شارح: آئین بلاغت (شرح فارسی مختصر المعانی تفتازانی)، احمد امین شیرازی، ۱۳۶۹.
- ۸- ابوالقاسمی، محسن: پنج گفتار در دستور تاریخی زبان فارسی، کتابسرای بابل، ۱۳۶۷.
- ۹- _____، _____: تاریخ زبان فارسی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۷۳.
- ۱۰- _____، _____: دستور تاریخی زبان فارسی، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۷۵.
- ۱۱- احمدی گیوی، حسن: دستور تاریخی فعل، قطره، ۱۳۸۰.
- ۱۲- برومند، پوران‌دخت: فرهنگ آرایه‌های ادبی (بیان) در شاهنامه فردوسی: شامل ترکیب‌ها و عبارت‌های کنایی، استعاری، مجازی، اغراق و ...، تهران، نشر دیگر، ۱۳۸۰.
- ۱۳- برونر، کریستوفر: نحو در ایران میانه غربی، ترجمه: رقیه بهزادی، نشر بردار، ۱۳۷۳.
- ۱۴- تجلیل، جلیل: تصاویر خیال در شاهنامه فردوسی، تهران، موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری، ۱۳۸۸.
- ۱۵- جرجانی، عبدالقاهر بن عبدالرحمن: دلائل الاعجاز فی القرآن: اثری در نحو و فن بلاغت، ترجمه و تلخیص و تحلیل اشعار و شواهد محمد رادمش، اصفهان: شاهنامه پژوهی، ۱۳۸۳.
- ۱۶- جکسون، ابراهام والتاین ویلیامز: دستور زبان اوستایی، ترجمه: رقیه بهزادی، فرزین، ۱۳۷۶.

- ۱۷- چاوشی، حسین: بلاغت از دیدگاه روان‌شناسی، قم، خوشرو، ۱۳۸۱.
- ۱۸- حمیدی، عبدالحبیب: دستور زبان دری، ناشر: دیوهنی وزارت دتالیف اوترجمی ریاست، ۱۳۴۷.
- ۱۹- خانلری، پرویز: دستور تاریخی زبان فارسی، توس، ۱۳۷۲.
- ۲۰- راستارگویی، وبکتور سرگی یویچ: دستور زبان فارسی میانه، ترجمه: ولی‌الله شادان، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۴۷.
- ۲۱- راشد محصل، محمدتقی: درآمدی بر دستور زبان اوستایی؛ بررسی یسن نهم، کاویان، شمع فروزان، ۱۳۶۴.
- ۲۲- صادقی، علی اشرف، مسائل تاریخی زبان فارسی، تهران، سخن، ۱۳۸۰.
- ۲۳- ضیف، شوقی: تاریخ تطور و علوم بلاغت، ترجمه محمدرضا ترکی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۳.
- ۲۴- فتوحی، محمود: بلاغت تصویر، چاپ دوم، تهران، زوار، ۱۳۸۸.
- ۲۵- فرشیدورد، خسرو: گفتارهایی درباره دستور زبان فارسی (پژوهشی در دستور تاریخی و معاصر زبان فارسی)، امیرکبیر، ۱۳۷۵.
- ۲۶- منصورموید، علیرضا: از مجموعه ارسال‌المثل در شعر فارسی از شاهنامه فردوسی، تالیف و گردآوری و تحقیق از علیرضا منصور مؤید، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۳.
- ۲۷- نقوی، نقیب: شکوه سرودن: بررسی موسیقی شعر در شاهنامه فردوسی بر پایه قافیه و ردیف، دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۳۸۴.
- ۲۸- Beekes, Robert Stephen Paul: *A Grammar of Gatha-Avestan*. BRILL, ۱۹۸۸.
- ۲۹- Swarup Misra, Satya: *The Avestan: A Historical and Comparative Grammar*, Chaukhambha Orientalia, ۱۹۷۹.
- ۳۰- Jackson, Williams & Abraham Valentine: *An Avesta Grammar in Comparison with Sanskrit and The Avestan Alphabet and Its Transcription: In Comparison with Sanskrit and the Avestan Alphabet and Its Transcription*. AMS Press, ۱۸۹۲.
- ۳۱- Kāngā, Kāvasjī Edaljī: *A Practical Grammar of the Avesta Language: Compared with Sanskrit, with a Chapter on Syntax and a Chapter on the Gāthā Dialect*, Byculla, Society's Press, ۱۸۹۱.
- ۳۲- Johnson, Edwin Lee: *Historical Grammar of the Ancient Persian Language*, American Book Company, ۱۹۱۷.
- ۳۳- Jones, William & William Bulmer: *A Grammar of the Persian Language*, Lackington, Allen, and Co., ۱۸۰۹.

- ۳۴- Swarup Misra, Satya: *The Avestan a historical and comparative grammar, Chaukhambha oriental research studies, Chaukhambha Orientalia, ۱۹۷۹.*
- ۳۵- Windfuhr, Gernot L.: *Persian Grammar: History and State of Its Study, Walter de Gruyter, ۱۹۷۹.*

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲	عنوان درس به فارسی: تحقیق در نسخه ها و تصحیحات متون حماسی		
	عملی						
	نظری	بایه				تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به انگلیسی:
	عملی						
	نظری	الزامی					
	عملی						
	نظری	اختیاری					
	عملی						
ندارد	دارد	آموزش تکمیلی عملی:	سفر علمی	سمینار			
آزمایشگاه:	کارگاه						

تحقیق در نسخه ها و تصحیحات متون حماسی Study in Codicology and Edited Epic texts

کد درس: ۱۲

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

بررسی تاریخ تصحیح شاهنامه فردوسی و دیگر آثار حماسی، فهرست‌نگاری و شناخت نسخه‌های خطی شاهنامه و دیگر آثار حماسی، تصحیح و تحقیق درباره این نسخ و مقابله و بررسی انتقادی آنها و حتی مشارکت در تصحیح و چاپ این آثار.

رئوس مطالب:

۱- روش تصحیح نسخ خطی و شناسایی ارزش و اصالت نسخ ۲- بررسی تاریخ تصحیح شاهنامه فردوسی، فهرست‌نگاری و شناخت نسخه‌های خطی شاهنامه و دیگر آثار حماسی و مصححان آنها و نقش اشتباهات ناسخان و مصححان در تنوع و اختلاف نسخه‌های موجود و گاه ملحقات ۳- جستجو و تحلیل و بررسی

انتقادی مقالات در حوزه تصحیح و متن‌شناسی و پایان‌نامه‌های مرتبط با نسخ خطی حماسی ۴- توصیف ظاهری نسخه‌ها، نسخه برگردان‌ها، ملحقات متون و روش‌های شناخت ابیات اصیل از مشکوک، تاریخ و اصطلاحات نسخه‌شناسی، تصحیح و تحقیق درباره نسخ و مقابله و بررسی انتقادی آنها و حتی مشارکت در تصحیح این آثار ۵- ارائه تحقیقی عملی، در در حوزه تصحیح و متن‌شناسی آثار حماسی، روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

الف- منابع اصلی

- ۱- امیدسالار، محمود: سی و دو مقاله در نقد و تصحیح متون ادبی، تهران، بنیاد موقوفات افشار، ۱۳۸۹
- ۲- اصغری هاشمی، محمد جواد: شیوه‌نامه تصحیح متون، تهران، انتشارات دلیلها، ۱۳۸۸
- ۳- نسخ و تصحیحات و چاپهای مختلف شاهنامه فردوسی چون تصحیح حمداله مستوفی در ظفرنامه، نسخه بایسنقری، نسخه ماکان در هند، چاپ دبیر سیاقی، زول مول چاپ های فوللرس و بروخیم، چاپ محمد رمضانی (کلاله خاور)، نسخه انتقادی شاهنامه چاپ مسکو (به سرپرستی ی. ا. برتلس) و چاپ سعید حمیدیان از آن، نسخه های لندن، فلورانس، واتیکان، سن ژوزف، سعدلو و قاهره، ترجمه عربی بنداری (متعلق به قرن هفتم)، نسخه انتقادی خالقی مطلق، چاپهای مجتبی مینوی، مصطفی جیحونی، پرویز اتابکی، مهتری بهفر و... و بررسی نسخ و تصحیحات و چاپهای دیگر آثار حماسی.

ب- برای مطالعه بیشتر

- آثار عمومی در زمینه تصحیح و نسخه‌شناسی و کتب و مقالات اختصاصی در حوزه تصحیح و نسخه‌شناسی شاهنامه و دیگر آثار حماسی چون:
- ۱- آقابخشی، علی اکبر: کتابشناسی کتابشناسیهای موضوعی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی و مرکز اسناد و مدارک عالی، ۱۳۶۸.
 - ۲- اصغری هاشمی، محمد جواد: شیوه‌نامه تصحیح متون: راهنمای تحقیق و احیای متون خطی، قم، دلیل ما، ۱۳۸۸.
 - ۳- افشار، ایرج: شاهنامه از خطی تا چاپی، بی‌جا، هنر و مردم، ۱۳۵۵.
 - ۴- __، __: کتابشناسی فهرستهای نسخه های خطی فارسی در کتابخانه های دنیا، دانشگاه تهران، ۱۳۳۷.
 - ۵- رستگار فسایی، منصور، متن‌شناسی شاهنامه فردوسی، (مجموعه مقالات)، میراث مکتوب > تهران، ۱۳۸۵.
 - ۶- افشار سیستانی، ایرج: کتابشناسی فردوسی: فهرست آثار و تحقیقات درباره فردوسی و شاهنامه، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۲.

- ۷- امیدسالار، محمود: سی و دو مقاله در نقد و تصحیح متون ادبی، تهران، بنیاد موقوفات دکتر افشار، ۱۳۸۹.
- ۸- بیانی، مهدی: کتابشناسی کتابهای خطی، تهران، انجمن آثار ملی، ۱۳۵۳.
- ۹- تسبیحی، غلامحسین: نگرشی جامع بر جهان کتابشناسی های ایران، تبریز، نیما، ۱۳۶۵.
- ۱۰- ثروت، منصور: روش تصحیح انتقادی متون، تهران، پایا، ۱۳۷۹.
- ۱۱- حمید، انجم: اسلام آباد: فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان، ۶ ج. اسلام آباد دوم، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، ۱۳۷۷.
- ۱۲- جهانبخش، جويا: راهنمای تصحیح متون، تهران، دفتر نشر میراث، ۱۳۷۸.
- ۱۳- گوتهلف، برگستراسر: روش تحقیق انتقادی متون، تدوین کننده: عبدالسلام هارون، ترجمه و تالیف جمال‌الدین شیرازیان، تهران، لک‌لک، ۱۳۷۰.
- ۱۴- مایل هروی، نجیب، نقد و تصحیح متون: مراحل نسخه‌شناسی و شیوه‌های تصحیح نسخه‌های خطی فارسی، آستان قدس.
- ۱۵- معرفی نسخه‌های شاهنامه فردوسی مورد استناد موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی در کار تصحیح علمی و انتقادی متن شاهنامه، تهران، موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۶۹.
- ۱۶- مودن جامی، محمدمهدی (به همراه چهار مقاله در متن‌شناسی از جلال خالقی مطلق، مهرداد بهار، محمود روح‌الامینی و خجسته کیا): ادب پهلوانی: مطالعه‌ای در تاریخ ادب دیرینه ایرانی از زرتشت تا اشکانیان، تهران، نشر قطره، ۱۳۷۹.
- ۱۷- نجفی، محمد باقر: شاهنامه‌های ایران، بن، سفارت جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۶.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: تأثیر شاهنامه در فرهنگ و هنر اسلامی - ایرانی عنوان درس به انگلیسی:
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	الزامی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی: سفر علمی سمینار			
آزمایشگاه:	کارگاه				

تأثیر شاهنامه در فرهنگ و هنر اسلامی - ایرانی

Shahname Influences on Iranian Islamic art and Culture

کد درس: ۱۳

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

بررسی تأثیر شاهنامه و متون حماسی بر فرهنگ و اندیشه و هنر ایرانی از گذشته تا حال.

رتوس مطالب:

- ۱- بررسی تأثیر شاهنامه فردوسی بر فرهنگ و هنر و اندیشه ایرانی، در هزاره گذشته و اشکال بروز این تأثیر فرهنگی در شاخه‌های مختلف هنر ایرانی، چون شعر، نگارگری، موسیقی، نمایش، بیکرتراشی و داستان‌نویسی
- ۲- بررسی نقش شاهنامه فردوسی، با پیوند بین دو دوره پیش و پس از مهم‌ترین نقطه عطف تاریخ ایران (ورود اسلام به ایران) در ایجاد توازن در نظام فرهنگی ایرانیان
- ۳- بررسی ارزشهای ادبی و تاریخی و اشتراکها، تأثیرگذارها و تأثیرپذیرهای میان انواع جنبه‌های فرهنگی-هنری زندگی اجتماعی

ایرانیان و شاهنامه فردوسی ۴- بررسی سبب تکوین و خصوصیات شاخه‌های مستقلی از هنر چون نقالی و برده خوانی حماسی که در ارتباط با شاهنامه فردوسی به وجود آمده است.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
-----------------	----------	-------------	---------------

الف- منابع اصلی

- ۱- آدمووا، ادل.تی: نگاره‌های شاهنامه، لنون گوزلیان، ترجمه زهره فیضی، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۲.
 - ۲- برنند، رابرت هیلن: زبان تصویری شاهنامه، ترجمه سید داوود طباطبایی، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۸.
- ب- برای مطالعه بیشتر
- ۱- اتینگهاوزن، ریچارد: اوج‌های درخشان هنر ایران، ترجمه هرمز عبد اللهی و رویین پاکباز، تهران: آگاه، ۱۳۷۹.
 - ۲- انجوی شیرازی، ابوالقاسم: فردوسی نامه (مردم و قهرمانان شاهنامه)، چاپ دوم، تهران، علمی، ۱۳۶۳.
 - ۳- بیضایی، بهرام: دیباچه‌ی نوین شاهنامه [فیلمنامه]، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۰.
 - ۴- __، __: سه‌برخوانی: ازدهاک - آرش - کارنامه بندار بیدخش، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۷۶.
 - ۵- __: سیاوش‌خوانی [فیلمنامه] و نیز برای اجرای زنده در توس فردوسی و میدان‌های بزرگ همه‌ی روستاها و پهنه‌ی میان چادرهای همه‌ی ایل‌ها، تهران، روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۷۵.
 - ۶- بویسن، مری و هنری جورج فارمر: دو گفتار درباره‌ی خنیاگری و موسیقی ایران، ترجمه بهزادباشی، تهران، آگاه، ۱۳۶۸.
 - ۷- بسندی حکم‌آبادی، محمد: در سایه‌سار آن درخت کهن: خوانشی از شاهنامه و هزار و یکشب در هم سخنی با بهرام بیضایی، ویراسته امیر کاوس بالازاده، تهران، صدای معاصر، ۱۳۸۸.
 - ۸- روحانی، مهشید: شاهنامه در موزه‌ها، جواد یارسای جاوید، تهران، انتشارات وزارت فرهنگ و هنر، اداره‌ی کل موزه‌ها، ۱۳۵۴.
 - ۹- سودآور، ابوالعلاء: هنر دربارهای ایران، ترجمه ناهید محمد سمیرانی، تهران، کارنگ، ۱۳۸۰.
 - ۱۰- شریف زاده، عبدالمجید: نامورنامه، تهران، اداره‌ی کل موزه‌های تهران، ۱۳۷۰.

- ۱۱- صمدی، هاجر: تصاویر شاهنامه فردوسی به روایت میرزا علی‌قلی خوبی، تهران، موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری، متن، ۱۳۸۸.
- ۱۲- فردوسی، ابوالقاسم: شاهنامه (نسخه معروف به امیر بهادری): مزین به ۶۸ مجلس برگزیده از شاهنامه‌های دموت، بایسنغری، شاه اسماعیلی و شاه طهماسبی، به خط عمادالکتاب، ۳ دفتر در ۵ جلد مصور، مقدمه جلال خالقی مطلق، غلامحسین امیرخانی و اردشیر مجرد تاکستانی، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۸۵.
- ۱۳- __، __: شاهنامه (نسخه بایسنغری)، تهران: شورای مرکز جشن‌های شاهنشاهی، ۱۳۵۰.
- ۱۴- __، __: شاهنامه (نسخه داوری)، به کوشش کمالی سروستانی، شیراز، بنیاد فارس‌شناسی با همکاری مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، ۱۳۸۲.
- ۱۵- قونی، محبوب: پی‌کاوی نشانه‌های عروسک و نمایش عروسکی در شاهنامه فردوسی، پروژه عملی نمایشنامه تلخند، تهران، آزمون نوین، ۱۳۸۸.
- ۱۶- کیا، خجسته: قهرمانان بادیا در قصه‌ها و نمایشهای ایرانی: بررسی عناصر نمایشی در اوستا، یادگار زریران، شاهنامه، حمزه‌نامه، ابومسلم‌نامه، اسکندرنامه، سمک عیار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۵.
- ۱۷- مشکین، حسین‌بابا: مشکین‌نامه (طومار نقالی)، به اهتمام داود فتحعلی‌بیگی، ویراست ۲، تهران، نمایش (انجمن نمایش)، ۱۳۸۶.
- ۲۸- موحد دیلمقانی، خلیل: "جنبه‌های نمایشی در شاهنامه"، هفت هنر، س ۱، ش ۴، صص ۶۴-۷۳.
- ۱۸- نجفی، محمد باقر: شاهنامه‌های ایران، آلمان: سفارت جمهوری اسلامی ایران، جمهوری فدرال آلمان، ۱۳۷۶.
- ۱۹- هراتی، محمد مهدی: هنر پژوهی در مجلس‌نگاری‌های شاهنامه فردوسی به خط و کتابت قوام‌الدین محمد شیرازی (۱۰۰۰ ه ق)، تهران، موسسه تالیف، ترجمه و نشر آثار هنری، متن، ۱۳۸۹.
۱. Barry David Wood: *The Shahnama-i Isma II: art and cultural memory in sixteenth century Iran*, Harvard University, ۲۰۰۲.
۲. Melville, Charles (Eds): *Shahnama Studies* The Center of Middle Eastern and Islamic Studies, University of Cambridge, ۲۰۰۶.
۳. Miller, Frederic P. , Agnes F. Vandome, John McBrewster: *Shahnameh: Shahnameh, List of Festivals in Iran*, Alphascript Publishing, ۲۰۰۹.

دروس پیشنهادی: ندارد	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲	عنوان درس به فارسی: شاهنامه و ادبیات عامیانه
	عملی				
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری	الزامی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
ندارد	ندارد	آموزش تکمیلی عملی: سفر علمی سمینار	کارگاه	آزمایشگاه:	

آثار حماسی و ادبیات عامیانه
Epic Wrks and Folk Literature

کد درس: ۱۳

تعداد واحد: ۲

نوع ارائه: نظری

نوع درس: اختیاری

پیش‌نیاز: ندارد

هدف:

مطالعه درباره ادب حماسی شفاهی و طومارهای نقلان و آثار عامیانه.

سرفصل:

۱- شناخت ویژگیهای حماسه شفاهی ۲- مطالعه درباره پیشینه ادب حماسی شفاهی در ایران ۳- ویژگیهای طومارهای نقالان ۴- داستان‌های عامیانه قهرمانی و تفاوت آنها با متون حماسی ۵- بررسی ویژگی‌های همزمان رزمی، بزمی، عباری و عشقی، صحنه‌پردازی، لحن و ویژگیهای متون حماسی شفاهی فارسی.

روش ارزیابی:

ارزش‌یابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)

الف- منابع اصلی

- ۱- ادبیات عامیانه ایران، محمد جعفر محجوب، به کوشش حسن ذوالفقاری
- ۲- اسکندرنامه (بخش ختا)؛ عنوان دیگر: اسکندرنامه نقالی، منوچهر خان حکیم، مصحح: علیرضا ذکاوتی فراگزلو، مرکز نشر میراث مکتوب، ۱۳۸۴.
- ۳- انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم (۱۳۶۹): فردوسی‌نامه، چاپ سوم: تهران، علمی.
- ۴- خالقی مطلق، جلال (۱۳۸۶): حماسه: بدیده‌شناسی تطبیقی شعر بهلوانی، تهران، مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی.

برای مطالعه بیشتر:

- ۵- رستم‌نامه: داستان مسلمان شدن رستم داستان به دست امام علی (ع) ... (۱۳۸۷): به کوشش سجاد آیدنلو، تهران، میراث مکتوب.
- ۶- کیا، خجسته: قهرمانان بادیا در قصه‌ها و نمایشهای ایرانی: بررسی عناصر نمایشی در اوستا، یادگار زریران، شاهنامه، حمزه‌نامه، ابومسلم‌نامه، اسکندرنامه، سمک عیار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۵.
- ۷- کلیات رستم‌نامه ترکی (بی‌تا)، تبریز، کتابخانه فردوسی.
- ۸- مشکین، حسین‌بابا: مشکین‌نامه (طومار نقالی)، به اهتمام داود فتحعلی‌بیگی، ویراست ۲، تهران، نمایش (انجمن نمایش)، ۱۳۸۶.
- ۹- نسخ خطی رستم‌نامه‌ها.
- ۱۰- نسخ خطی، طومارهای نقالی.
- ۱۱- هفت لشکر (طومار جامع نقالان): از کیومرث تا بهمن، به کوشش مهران افشاری و مهدی مدائنی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- ۱۳- اسکندرنامه (بخش ختا)؛ عنوان دیگر: اسکندرنامه نقالی، منوچهرخان حکیم، مصحح: علیرضا ذکاوتی قراگزلو، مرکز نشر میراث مکتوب، ۱۳۸۴.
- ۱۴- انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم (۱۳۶۹): فردوسی‌نامه، چاپ سوم: تهران، علمی.
- ۱۵- خالقی مطلق، جلال (۱۳۸۶): حماسه: پدیده‌شناسی تطبیقی شعر پهلوانی، تهران، مرکز دائرة المعارف بزرگ اسلامی.
- ۱۶- رستم‌نامه: داستان مسلمان شدن رستم داستان به دست امام علی (ع) ... (۱۳۸۷): به کوشش سجاد آیدنلو، تهران، میراث مکتوب.
- ۱۷- شاملو، احمد: کتاب کوچه.
- ۱۸- طرسوسی، محمد بن حسن: ابومسلم‌نامه: حماسه ابومسلم خراسانی، مصحح: اقبال یغمایی، گوتنبرگ، بی‌تا.
- ۱۹- _، _ : داراب‌نامه .
- ۲۰- کیا، خجسته: قهرمانان بادیا در قصه‌ها و نمایشهای ایرانی: بررسی عناصر نمایشی در اوستا، یادگار زریران، شاهنامه، حمزه‌نامه، ابومسلم‌نامه، اسکندرنامه، سمک عیار، تهران، نشر مرکز، ۱۳۷۵.
- ۲۱- کلیات رستم‌نامه ترکی (بی‌تا)، تبریز، کتابخانه فردوسی.
- ۲۲- مشکین، حسین‌بابا: مشکین‌نامه (طومار نقالی)، به اهتمام داود فتحعلی‌بیگی، ویراست ۲، تهران، نمایش (انجمن نمایش)، ۱۳۸۶.
- ۲۳- نسخ خطی رستم‌نامه‌ها.
- ۲۴- نسخ خطی، طومارهای نقالی.
- ۲۵- هفت لشکر (طومار جامع نقالان)؛ از کیومرث تا بهمن، به کوشش مه‌رمان افتخاری و مهدی مدائنی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ۲۶- محبوب، محمد جعفر، ادبیات عامیانه ایران (جلد اول و دوم)، به کوشش حسن ذوالفقاری، تهران، نشر چشمه، ۱۳۸۲.

